

שלמת מנחם

מצינו שום תנא שסובר שמלקין לאשה הלובשת ציצית ותפילין משום לא יהיה כלי גבר, והביאו ג"כ הר' פתה"ד א"ח (סימן לח או' ב), ע"ש. ועיין בס' מאסף לכל המחנות (סימן לח ס"ק יא), ובס' כוכבי יצחק שטערנהל על ירושלמי (פ"ב דברכות ה"ג, ס"ק יד או' ב), ע"ש. ובס' כרם שלמה האס יו"ד (סימן קפב), העיר, דבאמת אם זה בכלל לא ילבש גבר לוקין עליו, ע"ש. ולענ"ד לא איפרק מחולשא, דסו"ס לא מצינו בשום תנא ובשום פוסק מהראשונים והאחרונים שכתב כן, ואם היה הדין שלוקה לא היו מונעים את עצמם לכתוב הדין, וראיתי לר' הלבוש א"ח (סימן יז ס"ס ב), שכתב, דשאני מיכל בת שאול שהיתה בת מלך ואשת מלך, ועיקר מצוה דשמלת גבר לא אסרה תורה אלא כשמלבשת אותה כדי שלא יכירו אותה הכל כדי שתזנה, משא"כ בבת מלך ואשת מלך שהכל מכירין אותה, ע"כ. * ע"ש. והגר"י פאלאג'י בס' יפ"ל ח"א (סימן לח או' ב),

הר"ם, שאם רצו הנשים להניח תפילין אין שומעין להן מפני שאינן יודעות לשמור עצמן בנקיות, ובס' ארחות חיים הל' תפילין (סי' ג), הקשה עליו מדאמרינן בריש פרק המוצא תפילין (עירובין צו.), שמיכל בת כושי היתה מנחת תפילין ולא מיחו בה חכמים, ולי נראה שטעם הר"ם כמו שכתבו התוס' (ד"ה מיכל), דאיתא בפסיקתא רבתי (פרק כב), שמיחו בה חכמים, ופירשו הם דטעמא משום דתפילין צריכין גוף נקי ונשים אינן זריזות לזוהר, והר"ם רצה לחוש לדברי הפסיקתא, עכ"ד. ולא זכר שר כלל שיש בזה גם חשש איסור של לא יהיה כלי גבר על אשה, וע"ע בשלטי הגבורים פ"ד דר"ה (ד"ה מיד התנוקות), שכתב וז"ל: וכן אסור לנשים להניח תפילין כו' מפני שנראה כדרך החיצונים שעוברים על דברי חכמים ואין רוצים לדרוש המקראות כמותן, עכ"ל. ולא הזכיר שיש בזה חשש איסור לא ילבש, ובס' בית הלל יו"ד (סימן קפב), תמה עוד, שלא

שתרגום יב"ע על התורה אינו מיונתן בן עוזיאל, אלא הוא תרגום ירושלמי, ע"ש. וחזר ע"ד גם בשו"ת הלכות קטנות ח"ב (סימן קע), שבאמת תרגום יונתן בן עוזיאל על התורה הוא מיוחס ליונתן בן עוזיאל אבל אינו מיונתן בן עוזיאל שיש בו הרבה תיבות משונות מתרגום של נביאים, ע"ש. ובאמת שהתוס' בע"ז (י' ד"ה שדר), מכנים את תרגום יונתן בשם תרגום ירושלמי, ע"ש. אולם מהתוס' ע"ז (נט. ד"ה איקלע), מוכח להדיא שהבינו שתרגום יונתן אינו תרגום ירושלמי, שהביאו מה שתרגם יונתן הר' שער טורא דגבלא, ואח"כ כתבו ובתרגום ירושלמי אומר כו', ע"ש. ומוכח שהבינו שתרגום ירושלמי אינו מיונתן ב"ע, וע"ע לגחיד"א בשו"ג (ערך תרגום יונתן), ובמח"ב יו"ד (סימן סא או' ג), ובהעלם דבר (או' מז), ובפי' חקור דבר להרה"ג אליהו סעאדה נר"ו (שם), ובשו"ת חיים שאל ח"א (סימן צג או' ג), ועוד, ע"ש. וע"ע לגר"ח סופר נר"ו בס' כנסת יעקב (עמ' קמר או' כד), ובס' זכות יצחק (סימן מו עמ' קפז), ובס' מנוחת שלום ח"ד (סימן יא), וח"י"ב (סימן ס), ע"ש, ומשם באר"ה. ע"כ

* (ובחיבורי ומתוק האור כת"י על ירושלמי ברכות (פ"ב, דף יד:), הבאתי דברי השד"ח (מע' ט כלל טו, ד"ה ותמיה), שתמה על הלבוש, דהרי לקולא לכ"ע לא דרשינן טעמא דקרא, וא"כ איך דורש הלבוש טעמא דקרא להקל לבת מלך, ויישבתי בס"ד, דבמקום שמפורש הטעם בתוה"ק לכ"ע דרשינן טעמא דקרא, ובאיסור לא ילבש הרי מפורש הטעם בתוה"ק ופה מלא דיבר הכתוב תועבה היא, דהיינו שלא אסרה תורה אלא דרך תועבה וממילא באשת מלך שאין לחוש לתועבה לא אסרה תורה, וע"ע בשו"ת מהר"ם שיק (חיו"ד, סימן קעג), ובשו"ת ערוגת הבושם (חיו"ד, סימן קלח או' ד), ע"ש. עכ"ד. ושור"ר שכ"כ בשו"ת המאור ח"א (סימן כו, עמ' קד), ע"ש. וכ"כ בשו"ת שרידי אש ח"ב (סימן מא או' ז), ע"ש. וע"ע מ"ש בזה לעיל (סימן א או' יא), ובתשובה כח"י, ע"ש.

שלמת מנחם

1254567

הביא מהר' שומר אמונים שתפילין הם בסוד עלמא דדכורא ואין ראייה ממכל בת שאול, ופירוש כוונתו, דמיכל בת שאול היתה אשה חכמה וידעה שהיה לה נשמה מעלמא דדכורא ולכן לא היה לה ולד, ע"ש. ובזה תתישב הקושיא הראשונה מדוע לא מיחו חכמים במיכל בת שאול, אולם עדיין תקשי מדוע השמיטוהו הפוסקים, וראיתי בשו"ת מהר"ם שיק (חיו"ד, סימן קעג ד"ה ולכאורה), שכתב ליישב, שרק כשמכוונת לשם יופי אסור משום לא ילבש, אבל אם מתכוונת לשם מצוה אין כאן איסור לא ילבש, ולכן מיכל בת שאול לא מיחו בה חכמים שירדו חכמים לסוף דעתה וידעו שמכוונת לשם מצוה, משא"כ שאר נשים, ע"ש. ושו"ר שכ"כ ליישב בשו"ת שרידי אש (חיו"ד, סימן מא או' יג), ובשו"ת לבוש מרדכי עפשטיין (סימן כד), ע"ש. וע"ע בשד"ח (מע' ל כלל קטז, סוד"ה שוב הביא), ובס' תולדות זאב פראנק עמ"ס שבת (עמ' קעג), ע"ש. ובס' פאת ים (נזיר, סימן נח), ע"ש. ובשו"ת מי יהודה אלטמאן (חאו"ח, סימן ה), כתב, שאפילו כשמכוונת למצוה אין להתיר כי מי יודע כוונת לבם ורק במיכל בת שאול שהיתה צדקת וירדו חכמים לסוף דעתה שעושה כן רק למצוה התירו לה, ע"ש. ובזה מיושב מדוע מרן הש"ע בא"ח (סימן לח), לא כתב שאשה המניחה תפילין עוברת משום לא יהיה כלי גבר על אשה, ולפי האמור ה"ט משום שבסימן לח דיבר מרן במניחה לשם מצוה, ועל כן אין בזה איסור לא ילבש, ואם תקשי אם כן מדוע ב"ד (סימן קפב), בה' לא ילבש לא זכר מרן לדין זה, תשובתך בצידך, משום שזה נכלל במ"ש (שם בס"ה), שלא תעדה אשה עדי איש, ובכלל עדי איש הוא תפילין כשמכוונת להתקשט בהם, ומרן הש"ע לא

נחית לפרטים ולפרטי פרטים בזה, ובשו"ת ים הגדול להגרי"מ טולידאנו זצ"ל (סימן מ), כתב, בספרי נר המערב (עמ' 55), הבאתי שאשתו של האוה"ח הק' היתה מנחת תפילין, [בשו"ת ויען אברהם איזרעאל ח"א (חאו"ח, סימן ד או' א), כתב, שראה באיזה ספר שנשכח ממנו שאשתו של האוה"ח הק' היתה מניחה תפילין, ע"ש. וייתכן שהוא ספר נר המערב הנ"ל, והובא דבר זה גם בס' יד אור החיים (עמ' נב), ע"ש.]. ואתפלא על זה, שזה נגד הפוסקים שבאו"ח (סימן לח ס"ג), דמוחין בידם, וביותר דיונתן ב"ע בתרגום לא יהיה כלי גבר על אשה כתב דזה בכלל כלי גבר דקאי בלאו ע"י בית הלל ביו"ד (סימן קפב), וא"כ איך רב וגדול כהאוה"ח הק' לא מחה באשתו, עכ"ד. ולפי האמור א"ש, דאשה צדיקה כמו אשת אור החיים הקדוש מסתמא היתה מכוונת לשם מצוה ולא עברה על איסור לא יהיה כלי גבר על אשה ועל כן לא חשש האוה"ח הק' להעיר לה, ובשו"ת עטרת שלמה דין (סימן ג או' ח), כתב, שאין עדות זו נכונה כלל ועיקר, ובאמת אשתו של האוה"ח הק' לא היתה מנחת תפילין כלל, שהרי בקושי התירו למיכל בת שאול להניח תפילין, וא"כ איך ייתכן שרב גדול כהאוה"ח הק' יתן לאשתו להניח תפילין, ע"ש. ולפה"א אין דבריו מוכרחים כ"כ, ד"ל דבאמת קים להאוה"ח הק' באשתו שהיתה אשה זריזה וזהירה כמו מיכל בת שאול וידעה לשמור על עצמה בנקיות וגם כוונה בהנחתם לשם מצוה ולכן לא חשש מלהזהירה על זה, וע"ע מ"ש ליישב בס' דרך שיחה ח"א (עמ' תקצג), ע"ש. ועיין בס' תולדות זאב פראנק עמ"ס שבת (עמ' קעג), ע"ש. וכעת מצאתי בס' פרדס יוסף עה"ת דברים (כרך ב, עמ' תתקטז), שכתב ליישב עפ"מ"ש הלבוש שבבת